

ECOLOGISCH WERKPROTOCOL

GEDRAGSCODE GEMEENTE ZEIST

PROJECTNUMMER 335.02.22 HOUTIGE BEGROEIING

COLOFON

OPDRACHTGEVER: Gemeente Zeist
PROJECTLEIDER: Tessa van Vreeswijk

DATUM: 1 maart 2023
PROJECTNUMMER: 3335.02.22

AUTEUR: Jorina Boer
CONTROLE: Wesley van Zadelhoff

IJsselburcht 3
6825 BS Arnhem
026-7851440
www.nladviseurs.nl
info@nladviseurs.nl

Copyright: Alle rechten voorbehouden. Voor vermenigvuldiging van , of zinsneden en afbeeldingen uit deze rapportage gelieve contact opnemen met NLadviseurs

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1: INLEIDING

PAG. 5

- 1.1 Inleiding pag. 6
- 1.2 Werklocatie pag. 6
- 1.3 Werkzaamheden, planning en noodzaak pag. 6

HOOFDSTUK 2: TE VERWACHTEN SOORTEN EN RISICOANALYSE

PAG. 8

- 2.1 Verwachte beschermde soorten pag. 9
- 2.2 Uitwerking risicoanalyse` pag. 10
- 2.3 Deskundigheid pag. 10

HOOFDSTUK 3: MAATREGELEN

PAG. 14

- 3.1 Algemeen zorgvuldig handelen pag. 15
- 3.2 Specifiek zorgvuldig handelen pag. 15
- 3.3.1 Vleermuizen pag. 15
- 3.3.2 Boommarter pag. 17
- 3.3.3 Das pag. 18
- 3.3.4 Eekhoorn pag. 18
- 3.3.5 Hagedissen pag. 19
- 3.3.6 Ringslang pag. 19
- 3.3.7 Amfibieën pag. 19

- 3.3.8 Huismus pag. 20
- 3.3.9 Vogels categorie 1 t/m 4 pag. 21
- 3.3.10 Algemene vogels pag. 21

HOOFDSTUK 4: VASTLEGGING & COMMUNICATIE **PAG. 22**

- 4.1 Verzamelen en uitwisselen gegevens pag. 23
- 4.2 Communicatie en vastlegging pag. 23
- 4.2 Ondertekening pag. 23

LITERATUURLIJST

PAG.24

BIJLAGE

PAG. 25

- 1. Beheervlakken houtige begroeiing pag. 26
- 2. Definities van deskundigheid pag. 27

Begrippenlijst

Beheervlakken

Vlakken waarin de beheerwerkzaamheden van de gemeente plaatsvinden.

Beschermingszone

Aangemerkte zone rondom een rust, verblijf- of voortplantingsplaats of essentieel leefgebied (de invloedszone) om verstoring, doding of beschadiging te voorkomen.

Essentieel leefgebied

Leefgebied van wezenlijk belang voor het functioneren van een voortplantingsplaats en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort waarvoor geen alternatieven voorhanden is. Ook verbindingzones kunnen onderdeel zijn van een essentieel leefgebied.

Gedragscode

Een door de minister goedgekeurde maatregelen die genomen moeten worden om negatieve effecten op beschermde soorten te voorkomen of te beperken. De gedragscode is toepasbaar op werkzaamheden die vallen binnen bestendig beheer of kleinschalige ruimtelijke ontwikkeling. Een uitgebreide beschrijving is terug te vinden in bijlage 1.

Kwetsbare periode

Soortspecifieke perioden waarin sprake is van voortplanting of winterrust en waarin de soort kwetsbaarder is voor doding, verstoring of beschadiging.

Potentieel leefgebied

Op basis van huidig bekend voorkomen en de dispersie van de soort is het potentiële leefgebied in kaart gebracht.

Nader onderzoek

Tijdens het nader onderzoek wordt voor één of meerdere soorten een inventarisatie uitgevoerd tijdens de actieve periode. Hierin wordt aan- of afwezigheid van de soort vastgesteld en de functie van het gebied. Onderzoek gebeurt volgens vigerende protocollen of kennisdocumenten. Wanneer deze niet beschikbaar zijn wordt de methode door een ecologisch deskundige bepaald.

Maatregelenkaart

Kaarten in GIS waarin de potentiële leefgebieden per soort zijn weergegeven. Aan de potentiële leefgebieden zijn de maatregelen gekoppeld die vereist en beschreven staan in het werkprotocol.

Zorgvuldig handelen

Aantoonbaar handelen om schade, verstoring of doding van een soort te voorkomen of te beperken.

HOOFDSTUK 1:

INLEIDING EN WERKBESCHRIJVING

1.1 INLEIDING

Maatregelen om schade aan flora & fauna te voorkomen of te beperken staan beschreven per beschermde soort(groep) en vormen een uitwerking van de gedragscode soortbescherming gemeenten. In dit werkprotocol staat beschreven welke beheerwerkzaamheden vallen onder de categorie 'houtige begroeiing'.

Dit ecologisch werkprotocol hoort bij bestek:

- Groenonderhoud 21-087-001
- Leveren en aanbrengen bomen 2021-24
- Boomonderhoud 2021-23

Werkzaamheden bestaan samenvattend uit:

- Snoeien, scheren en knippen van rozen, sierbeplanting, bomen en hagen en kandelaberen en knotten van bomen
- Dunningen uitvoeren

Voor realisatie van dit bestek is informatie Bijbehorende documenten bij dit werkprotocol zijn:

- Rapportage over actuele verspreiding van beschermde soorten binnen Zeist (NLadviseurs, 2022)
- De maatregelenkaarten

De rapportage met verspreidingskaarten opgesteld door NLadviseurs benoemt ook enkele aanvullende bronnen die zijn gebruikt voor beschermde soorten vanuit eerder uitgevoerde onderzoeken en groene groepen. Deze informatie is verwerkt in maatregelenkaarten. Deze GIS-kaarten geven per locatie aan welke beschermde soorten te verwachten zijn en hoe werkzaamheden hierop aangepast dienen te worden om aan de gedragscode te voldoen (voor verdere uitleg zie §1.2.2).

1.2 WERKLOCATIE

De werklocatie omvat verschillende beheervlakken binnen de gemeente Zeist. Werkzaamheden vinden voornamelijk plaats binnen de bebouwde kom. In bijlage 1 is een overzicht weergegeven van de

locaties vallende onder de categorie 'houtige begroeiing'.

1.3 WERKZAAMHEDEN, PLANNING EN NOODZAAK

De onderstaande werkzaamheden vallen doordat de handeling terugkerend en gericht is op behoud van de bestaande situatie onder bestendig beheer. In tabel 1 staat weergegeven in welke periode de werkzaamheden doorgaans worden uitgevoerd.

Tabel 1: werkzaamheden uitgevoerd bij houtige begroeiingen binnen gemeente Zeist.

WERKZAAMHEDEN		
Werkzaamheden	Frequentie per jaar	Periode van uitvoering
Snoeien bosplantsoen	1	15 november t/m 15 maart
Dunnen bosplantsoen	1	15 november t/m 15 maart
Terugzetten gesloten beplanting	1	Variabel
Terugzetten bodembedekkers	1	Variabel
Snoeien vaste planten	1	Medio februari t/m eind maart
Verjongingssnoei heesterrozen en struikrozen	1	Variabel
Knippen hagen	2	Variabel
Snoeien, terugzetten, knotten of kandelaberen van bomen	Variabel	Variabel
Verwijderen klimop van boom	Variabel	Variabel
Veldbezoek (quickscan) of voorlooppronde	n.t.b.	n.t.b.

HOOFDSTUK 2:

TE VERWACHTEN SOORTEN EN RISICOANALYSE

2.1 VERWACHTE BESCHERMDE SOORTEN

Verspreiding en het voorkomen van de te verwachten beschermde soorten binnen de gemeentegrenzen is onderzocht door een combinatie van literatuuronderzoek via de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), aangevuld met waarnemingen verzameld vanuit groene groepen en aanvullende onderzoeken. Meer informatie over deze wijze is beschreven in de rapportage vooronderzoek beschermde soorten gemeente Zeist (NLadviseurs, 2022). De te verwachten beschermde soort(groepen) zijn samengevat in tabel 2.

In de maatregelenkaarten is weergegeven welke soorten op basis van bekende verspreidingsgegevens en dispersievermogen kunnen voorkomen in binnen Zeist, het zogenaamde potentiële leefgebied. Enkele soorten zijn zeer mobiel, waardoor een relatief groot areaal aangewezen is als potentieel leefgebied. Naar verwachting zijn delen van het potentiële leefgebied in de praktijk niet geschikt als daadwerkelijk leefgebied of habitat. Globaal kon voor enkele soorten,

zoals bijvoorbeeld de das, op basis van kaartmateriaal stedelijk gebied uitgesloten als leefgebied. In de meeste gevallen is op basis van kaartmateriaal echter daadwerkelijke geschiktheid niet nauwkeurig te bepalen. Wanneer op een locatie de maatregelen voor een soort gesteld vanuit het werkprotocol in strijd zijn met de uit te voeren beheermaatregelen kan dit op twee manieren ondervangen worden:

1. Door voorafgaand aan de werkzaamheden een ecologisch deskundige of fauna-inspecteur te laten bepalen (d.m.v. een veldinspectie) welke beschermde onderdelen en welke risico's aanwezig zijn in het gebied of
2. door het laten uitvoeren van ecologisch nader onderzoek naar de soort conform vigerende protocollen door een ecologisch deskundige.

Tabel 2: Beschermde soorten bij de beheervlakken te verwachten in categorie 'houtige begroeiing'.

TE VERWACHTEN BESCHERMDE SOORTEN	
Soort(groep)	Beschermingsregime Wet natuurbescherming
Vleermuizen*	Habitatrichtlijn 3.5
Boommarter	Andere soorten 3.10
Das	Andere soorten 3.10
Eekhoorn	Andere soorten 3.10
Hazelworm	Andere soorten 3.10
Levendbarende hagedis	Andere soorten 3.10
Zandhagedis	Habitatrichtlijn 3.5
Ringlang	Andere soorten 3.10
Kamsalamander	Habitatrichtlijn 3.5
Poelkikker	Habitatrichtlijn 3.5
Huismus	Vogelrichtlijn 3.1, categorie 2 (jaarrond beschermd nest)
Vogels categorie 1 t/m 4**	Vogelrichtlijn 3.1 categorie 1 t/m 4 (jaarrond beschermd nest)
Algemene broedvogels	Vogelrichtlijn 3.1

* Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, baardvleermuis, rosse vleermuis, watervleermuis en franjestaart. ** Boomvalk, buizerd, havik, sperwer, ransuil.

2.2 UITWERKING RISICOANALYSE

Per soort(groep) is een indeling gemaakt per activiteit waarbij per soort de aanwezige beschermde leefgebieden en/of verblijven en de bijbehorende verwachte risico's zijn weergegeven (tabel 3).

2.3 DESKUNDIGHEID

Deskundigheid rondom flora & fauna moet altijd aantoonbaar zijn. In bijlage 2 zijn de definities opgenomen van de minimale aantoonbare kennis die verwacht wordt bij de rollen benoemd in deze paragraaf, zoals beschreven in het bij de gedragscode bijbehorende handboek (Stadswerken, 2021). Voor dit werk geldt de volgende borging van deskundigheid:

- Werkvoorbereiding opdrachtnemer:
 - Werkprotocol is opgesteld door een ecologisch deskundige (zie bijlage 2)
 - Gecertificeerde werkvoorbereider, niveau 3 ruimtelijke ontwikkeling
- Uitvoering:
 - Ecologisch deskundige bij nader onderzoeken
 - Fauna-inspecteur bij controles voorafgaand aan de werkzaamheden
 - Gecertificeerde medewerker of voorman met niveau 1 beheer betrokken bij verwijdering groen

Tabel 3: Per werkzaamheid is aangegeven welk leefgebied, risico's en aanpak verwacht wordt per soort.

SOORT	BESCHERMD LEEFGEBIED EN/OF VERBLIJF	RISICO'S	AANPAK
WERKZAAMHEID:	DUNNING		
Vleermuizen	Verblijfplaatsen, essentiële vliegroutes en essentiële foerageergebieden	- Doding, vernietiging of verstoren - voortplantings- of rustplaatsen vernietigen of beschadigen - aantasting essentiële foerageergebieden of vliegroutes	- Controle door deskundige voorafgaand aan werkzaamheden - Specifiek zorgvuldig handelen, behouden bomen geschikt voor vleermuizen en behouden of beperkt werken bij mogelijk essentiële vliegroutes en foerageergebieden
Boommarter	Verblijf- en voortplantingsplaatsen en essentieel foerageergebied	- doding, vernietiging of verstoring van voortplantings- of rustplaatsen	- Controle voorafgaand aan werkzaamheden - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone bij een potentieel verblijf (holte in boom)
Das	Burcht en wissels	Verstoring, beschadigen van de burcht en wissels	- Controle voorafgaand aan werkzaamheden - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone bij burcht
Eekhoorn	Nesten, holtes	Doding, vernietiging of verstoring rust- of voortplantingsplaatsen	- Controle door ecologisch deskundig medewerker voorafgaand aan werkzaamheden - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone rondom nest
Hagedissen (hazelworm, levendbarende hagedis, zandhagedis)	Voortplantings- of rustplaatsen	Doding of verstoring rust- of voortplantingsplaatsen	- Specifiek zorgvuldig handelen, aanwijzen essentieel leefgebied
Ringslang	Voortplanting (broeihopen), rust- en foerageergebied (poelen, oevers en overwinteringsgebied)	Doding of verstoring rust- of voortplantingsplaatsen	- Specifiek zorgvuldig handelen, aanwijzen essentieel leefgebied en verstoringsafstand instellen

SOORT	BESCHERMD LEEFGEBIED EN/OF VERBLIJF	RISICO'S	AANPAK
Amfibieën (kamsalamander, poelkikker)	Voortplantingswateren, overwinteringsgebied (terrestrisch)	Doding of verstoring rustplaatsen	- Specifiek zorgvuldig handelen, aanwijzen essentieel leefgebied
Vogels categorie 1 t/m 4	Voortplantingslocaties (nesten)	Doding, verstoring of vernietiging voortplantingslocaties (nesten)	- Controle voorafgaand aan werkzaamheden - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone rondom nest
Algemene vogels	Voorplantingslocaties (nesten)	- Doding, verstoring of vernietiging voortplantingslocaties (nesten)	- Controle voorafgaand aan werkzaamheden in het broedseizoen (doorgaans tussen maart en augustus) - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone rondom nest
WERKZAAMHEID:	SNOEIEN, TERUGZETTEN, KNOTTEN EN KANDELABEREN VAN BOMEN EN STRUIKEN		
Vleermuizen	Verblijfplaatsen, essentiële vliegroutes en essentiële foerageergebieden	- verstoring	- Controle voorafgaand aan werkzaamheden - Algemeen zorgvuldig handelen
Boommarter	Verblijf- en voortplantingsplaatsen en essentieel foerageergebied	- doding, vernietiging of verstoring van voortplantings- of rustplaatsen	- Controle voorafgaand aan werkzaamheden - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone bij verblijf (holte in boom)
Das	Burcht en wissels	Verstoring, beschadigen van de burcht en wissels	- Controle voorafgaand aan werkzaamheden - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone bij burcht
Eekhoorn	Nesten, holtes	Doding, vernietiging of verstoring rust- of voortplantingsplaatsen	- Controle voorafgaand aan werkzaamheden - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone rondom nest
Hagedissen (hazelworm, levendbarende hagedis, zandhagedis)	Voortplantings- of rustplaatsen	Doding of verstoring rust- of voortplantingsplaatsen	- Specifiek zorgvuldig handelen, aanwijzen essentieel leefgebied

SOORT	BESCHERMD LEEFGEBIED EN/OF VERBLIJF	RISICO'S	AANPAK
Ringslang	Voortplanting (broeihopen), rust- en foerageergebied (poelen, oevers en overwinteringsgebied)	Doding of verstoring rust- of voortplantingsplaatsen	- Specifiek zorgvuldig handelen, aanwijzen essentieel leefgebied
Amfibieën (kamsalamander, poelkikker)	Voortplantingswateren, overwinteringsgebied (terrestrisch)	Doding of verstoring rustplaatsen	- Specifiek zorgvuldig handelen, aanwijzen essentieel leefgebied
Huismus	Rustplek (kwetterplekken)	Verstoring of vernietiging essentiële rustplek	- Specifiek zorgvuldig handelen bij aangewezen kwetterplekken
Vogels categorie 1 t/m 4	Voortplantingslocaties (nesten)	Doding, verstoring of vernietiging voortplantingslocaties (nesten)	- Controle voorafgaand aan werkzaamheden - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone rondom nest
Algemene vogels	Voorplantingslocaties (nesten)	- Doding, verstoring of vernietiging voortplantingslocaties (nesten)	- Controle voorafgaand aan werkzaamheden in het broedseizoen (doorgaans tussen maart en augustus) - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone rondom nest

HOOFDSTUK 3:

MAATREGELEN

3.1 ALGEMEEN ZORGVULDIG HANDELEN

Algemeen zorgvuldig handelen is van toepassing op alle werkzaamheden. Het geeft een invulling aan de algemene zorgplicht die geldt voor alle plant- en diersoorten. Maatregelen bestaan uit:

- Werken vanuit één richting zodat mobiele dieren kunnen vluchten
- Geluid en bewegingen worden tot een minimum beperkt
- Tijdens de controle voor vogels, vleermuizen, eekhoorn, boomkruiper en das wordt ook gelet op andere (vrijgestelde) soorten en waar nodig wordt het werk op aanwijzing van de ecologisch deskundige aangepast
- Voor kleine marter (bunzing, hermelijn en wezel) worden tijdens de kwetsbare periode, 15 maart t/m 1 september, elementen zoals takkenrillen, takkenhopen etc. zoveel mogelijk behouden
- Voor egels wordt in de winterperiode (november t/m maart) waar mogelijk takken- en

bladerhopen zoveel mogelijk gespaard

- Met zware machines wordt zoveel mogelijk over verharding gereden

3.2 SPECIFIEK ZORGVULDIG HANDELEN

Onder specifiek zorgvuldig handelen wordt het aangepast werken verstaan bij mogelijk voorkomen van een beschermde soort. De locaties van handelen zijn verder uitgewerkt in de maatregelenkaarten. Per soort(groep) is in deze paragraaf uitgewerkt welke specifieke maatregelen genomen moeten worden om negatieve effecten zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. De maatregelen zijn ingedeeld in verschillende categorieën (zie tekstvak).

3.2.1 VLEERMUIZEN

Locaties van verblijven van vleermuizen zijn op moment van schrijven van het voorliggende werkprotocol onvoldoende in beeld. Afhankelijk van de periode en de werkzaamheden vindt er daarom vooraf een controle plaats door een ecologisch deskundige of fauna-inspecteur (zie figuur 1). Tijdens de controle wordt gelet op

Specifiek zorgvuldig handelen (deel 1)

In afnemende prioriteit zijn in de onderstaande maatregelen onderverdeeld in 4 categorieën. Bij categorie D is er sprake van beperkt overtreden van de Wet natuurbescherming en mag deze alleen overwogen worden wanneer er sprake is van wettelijk belang, bijvoorbeeld wanneer veiligheid in het geding komt.

A. Markeren van een beschermingszone op basis van de essentiële onderdelen van het leefgebied van de soort, de verstoring gevoeligheid van de soort en de invloed van de uit te voeren werkzaamheden. Alleen werken buiten deze zone en voorkomen negatieve effecten binnen deze zone.

B. Binnen de beschermingszone buiten de kwetsbare periode van de soort werken. Geen aantasting van essentiële onderdelen van het leefgebied en voorkomen van verstoring door het treffen van maatregelen.

Specifiek zorgvuldig handelen (deel 2)

C. Binnen de beschermingszone binnen de kwetsbare periode van de soort werken. Voorkomen van aantasting essentiële onderdelen van het leefgebied en verstoren door het treffen van maatregelen.

D. Binnen de beschermingszone werken met een geringe (tijdelijke) aantasting van essentiële onderdelen van het leefgebied.

Het werk faseren waarbij een deel van het essentiële leefgebied tijdelijk niet beschikbaar is. Er worden maatregelen getroffen om negatieve effecten zoveel mogelijk te beperken. In de laatste plaats kunnen essentiële delen van het leefgebied opgeheven worden indien er (tijdelijke) alternatieven beschikbaar zijn en duurzame alternatieven op termijn beschikbaar komen.

mogelijkheden voor verblijven (holtes, scheuren of loszittend schors) van vleermuizen. De deskundige bepaald ook de benodigde beschermingszone, afhankelijk van de werkzaamheden en de periode. Bomen waar (mogelijk) sprake is van een rust- of voortplantingslocatie van vleermuizen moet altijd behouden blijven.

Voor locaties aangemerkt als essentieel foerageergebied of essentiële vliegroute gelden aanvullende maatregelen. De locaties voor de essentiële foerageergebieden of essentiële vliegroutes zijn bepaald a.d.h.v. onderzoek uitgevoerd in het kader van het SoortManagementPlan Zeist (Steen & Hoksbergen, 2020).

A Bomen met geschikte holtes, spleten of loszittend schors voor vleermuizen worden altijd gespaard en moeten altijd toegankelijk blijven voor vleermuizen. Bomen direct rondom het (potentiële) verblijf worden behouden.

B Snoeien, kandelabereren of terugzetten bij bomen met een dbh <30 cm kunnen

gedurende het gehele jaar worden uitgevoerd, deze bomen zijn niet geschikt voor vleermuizen om in te verblijven. Wanneer er sprake is van bomen met een dbh > 30 cm wordt snoei, kandelabereren of terugzetten uitgevoerd buiten de kwetsbare periode, tussen globaal 15 augustus t/m 31 oktober. Bij werken binnen de kwetsbare periode vindt er vooraf een inspectie plaats op potentiële verblijven door een ecologisch deskundige of fauna-inspecteur. Bij constatering van mogelijke verblijven wordt er door de deskundige een beschermingszone rondom het (potentiële) verblijf vastgesteld waarin niet mag worden gewerkt. Bij uitvoering van dunning wordt vooraf een inspectie uitgevoerd door een ecologisch deskundige of fauna-inspecteur. Bij mogelijke verblijven wordt zowel het verblijf als de bomen in de directe omgeving altijd behouden. Zo blijft de beschutting en buffering rondom het verblijf geborgd. Bij werken in de kwetsbare periode stelt de deskundige een beschermingszone in rondom het verblijf waarin geen werkzaamheden mogen plaatsvinden.

Essentiële vliegroutes of essentieel foerageergebied

Geen licht tussen zonsondergang en zonsopkomst tijdens de actieve periode, maart t/m medio augustus, van vleermuizen. Bij locaties aangemerkt als essentiële vliegroute mogen bij bomen hoger dan 2 meter mogen geen gaten

ontstaan groter dan 7 meter tijdens dunning. Bij dunning of afzetten van singels en houtwallen binnen essentiële foerageergebieden mag per jaar maximaal 30% worden verwijderd. Verwijdering van groen gebeurd verspreid over de beplanting.

3.2.2 BOOMMARTER

Binnen gebied aangemerkt als potentieel geschikt voor de boommarter wordt voorafgaand aan kap (dunning), snoeien, kandelaberen of terugzetten van bomen een ecologisch deskundige of fauna inspecteur een controle uitgevoerd op mogelijke verblijven van de boommarter.

Werkzaamheden	Periode	Maatregelen
Snoeien, kandelaberen, knotten of terugzetten	15 augustus t/m 31 oktober	- Vooraf inspectie laten uitvoeren door deskundige bij bomen met dbh > 30 cm - Bij vaststellen van (potentiële) verblijven → instellen beschermingszone en werkzaamheden alleen uitvoeren buiten deze zone
	1 november t/m 15 augustus	- Werkzaamheden mogen worden uitgevoerd, holtes, loszittend schors of scheuren moeten echter altijd behouden blijven en toegankelijk blijven
Dunning	15 augustus t/m 31 oktober	- Vooraf inspectie laten uitvoeren door deskundige - Alleen werken buiten beschermingszone wanneer er (potentiële) vleermuisverblijven zijn
	1 november t/m 15 augustus	- Vooraf inspectie laten uitvoeren door deskundige - Bij vaststellen van (potentiële) verblijven wordt zowel het verblijf als de bomen in de directe

Figuur 1: Richtlijnen voor het zorgvuldig handelen voor vleermuizen bij houtige begroeiingen.

A Bomen met potentiële verblijven voor de boommarter, holtes met een diameter van minimaal 5 cm, worden gemarkeerd en ontzien, afhankelijk van de werkzaamheden wordt in overleg met een deskundige een beschermingszone ingesteld rondom het mogelijke verblijf. Lijnvormige elementen (aaneengesloten lage struikvormers, takkenrillen of hoog struikgewas bij bermen) worden zoveel mogelijk behouden.

B Werkzaamheden binnen de beschermingszone vinden alleen plaats buiten de kwetsbare periode, buiten maart t/m augustus. Voor boommarter geschikte boomholtes worden altijd gespaard. Lijnvormige elementen (zie A) worden zoveel mogelijk behouden.

3.2.3 DAS

Voorafgaand aan werkzaamheden binnen potentieel leefgebied voor de das wordt een controle door een ecologisch deskundige of fauna-inspecteur plaatsvinden. Beschermd elementen zijn hierbij de burcht maar ook wissels van en na foerageergebieden. Hierna kunnen de volgende opties worden overwogen in afnemende prioriteit:

A Rondom de burcht wordt een zone van 50 meter ingesteld als beschermingszone (conform kennisdocument das). In overleg met een deskundige kan, afhankelijk van de duur en intensiteit van de werkzaamheden de beschermingszone per situatie worden beoordeeld. De burcht mag niet worden aangetast en wissels worden niet geblokkeerd door bijvoorbeeld materiaal (takken, werkmateriaal etc.).

B Binnen de beschermingszone mag zeer beperkt worden gewerkt tussen juli en november (buiten de kritieke voortplantingsperiode), alleen met handgereedschap en alleen overdag. Groen wordt binnen de beschermingszone

zoveel mogelijk behouden en wissels en ingangen van burchten worden niet geblokkeerd door materiaal. Velling van bomen is beperkt mogelijk, voorwaarde is dat er van de burcht af gewerkt wordt.

3.2.4 EEKHOORN

Voorafgaand aan werkzaamheden aan bomen wordt door een ecologisch deskundige of fauna-inspecteur gecontroleerd op aanwezigheid van eekhoornnesten in locaties potentieel geschikt voor de eekhoorn. In overleg met een deskundige wordt een beschermingszone ingesteld rondom het verblijf. Verblijven van eekhoorns bevinden zich doorgaans op minimaal 4 meter. De soort verblijft in nesten die bolvormig (+/- 30 cm doorsnee) zijn en bedekt met bladeren. De soort verblijft ook in boomholtes.

A Potentiële eekhoornverblijven inclusief de beschermingszone worden aangemerkt en ontzien.

B Buiten de voortplantingsperiode tussen januari t/m augustus mag binnen de

Eekhoorn

beschermingszone worden gewerkt. Het (potentiële) nest of verblijf moet echter behouden blijven.

D Wanneer er sprake is van kap, dunning of snoei (nesten van eekhoorns bevinden zich in tegenstelling tot vogelnesten vaker in zijtakken) van een eekhoornnest moet voorafgaand door een ecologisch deskundige worden bepaald of het om een reservenest gaat. Wanneer deze niet in gebruik is mag hij worden verwijderd wanneer er voldoende alternatief in de omgeving aanwezig is.

3.2.5 HAGEDISSEN (LEVENDBARENDE HAGEDIS, ZANDHAGEDIS EN HAZELWORM)

Locaties waar mogelijk de levendbarende hagedis, zandhagedis en/of hazelworm voorkomen zijn aangegeven in de maatregelen kaarten.

A Binnen het aangewezen potentiële essentiële leefgebied vinden geen werkzaamheden plaats.

B Werkzaamheden binnen essentieel leefgebied vindt alleen plaats tussen medio

augustus t/m medio oktober, buiten de voortplantingsperioden.

C Werken binnen de winterperiode, oktober t/m maart, is toegestaan maar alleen als de bodem intact wordt gelaten. Werken met zware machines, uitfreen van stobben of beroering in de bodem is niet toegestaan. Voor de volgende soorten maximaal 30% van de essentiële elementen per jaar bewerken, de essentiële elementen hierbij zijn:

- Zandhagedis, behouden van heidevegetatie en zanderige open plekken
- Hazelworm, behouden van strooisel en dichte vegetatie
- Levendbarende hagedis, behouden van dichte begroeiing

3.2.6 RINGSLANG

A Broeihopen van de ringslang blijven gespaard.

3.2.7 AMFIBIEËN (KAMSALAMANDER EN POELKIKKER)

De kamsalamander en de poelkikker gebruiken het terrestrische habitat rondom het voortplantingswater. Met name dood hout, stronken, houtstapels, takkenrillen, struweel en stapels stenen worden gebruikt als rustplek en om te overwinteren. De poelkikker foerageert ook op het land, vaak 's nachts. Het potentiële leefgebied aangewezen in de maatregelenkaart voor kamsalamander en/of poelkikker mag niet worden niet aangetast. Een ecologisch deskundige of fauna-inspecteur wijst essentieel habitat aan van de soort en deze worden gemarkeerd. Terrestrisch habitat bevindt

SOORT	VOORTPLANTING	OVERWINTERING	UITVOERING VAN ACTIVITEITEN OP HET LANDDEEL
Kamsalamander	Maart t/m september	November t/m februari	April t/m juli
Poelkikker	Medio maart t/m medio september	Medio oktober t/m medio april	15 april t/m 15 oktober

Tabel 4: Kwetsbare perioden van de kamsalamander en poelkikker.

zich doorgaans niet meer dan 100 meter van een voortplantingspoel vandaan bij de kamsalamander en niet meer dan 200 meter van de voortplantingspoel bij poelkikker.

A In aangemerkt leefgebied van de poelkikker en/of de kamsalamander vinden geen werkzaamheden plaats.

B Werkzaamheden mogen plaatsvinden binnen het terrestrisch leefgebied conform kennisdocument tussen april t/m medio juli bij (mogelijke) aanwezigheid kamsalamander en bij (mogelijke) aanwezigheid van poelkikker tussen 15 april en 15 oktober, wanneer het grootste deel van de dieren zich in de voortplantingspoelen bevinden. In leefgebied van de poelkikker wordt niet in de avond gewerkt.

C De grond moet binnen het terrestrisch habitat intact worden gelaten tijdens de overwintering tussen november en februari. Frezen van stobben, roering in de bodem of betreden met zware machines is niet toegestaan. Elementen zoals dood

hout, stronken, houtstapels, takkenrillen, struweel en stapels stenen moet zoveel mogelijk worden gespaard. Minimaal 30% per jaar van deze onderdelen moet behouden blijven.

3.2.8 HUISMUS

Binnen de maatregelenkaarten zijn locaties aangewezen met hoge dichtheden huismussen. Struiken en hagen in de omgeving die gebruikt kunnen worden door grote groepen huismussen als schuillocatie en kwetterplek vormen een essentieel onderdeel van hun habitat. Door gefaseerd te werken blijft de functie van deze struiken, hagen of heesters behouden.

A Met name groenblijvende heesters zoals klimop, klimplanten wingerd, beukenhagen, meidoornhagen, ligusterhagen en haagbeukhagen (vanaf doorgaans 2 à 3 meter hoog) en weelderige gevelbegroeiing worden behouden. Snoei moet plaatsvinden buiten vorst, buiten de broedperiode (maart t/m augustus) en 30% per jaar wordt gesnoeid om de functie te blijven behouden. Binnen de broedperiode

Huisemus

snoeien is mogelijk wanneer in de directe omgeving (minder dan 50 m) voldoende vergelijkbaar alternatief aanwezig waar geen werkzaamheden worden uitgevoerd.

3.2.9 VOGELS CATEGORIE 1 T/M 4

Vogels uit categorie 1 t/m 4 hebben een jaarrond beschermd nest. Boombroedende vogels categorie 1 t/m 4 welke te verwachten zijn binnen Zeist zijn: buizerd, boomvalk, sperwer, havik en ransuil. Voorafgaand aan snoei, kandelaberen of terugzetten van bomen wordt door een ecologisch deskundige of fauna-inspecteur een controle uitgevoerd op aanwezigheid van nesten. Wanneer niet kan worden uitgesloten dat het gaat om een jaarrond beschermd nest van bijvoorbeeld een roofvogel of uil wordt de boom en de directe omgeving behouden, deze zone kan ter plekke worden aangewezen door de deskundige. Doorgaans wordt een beschermingszone van 50- 75 m aangehouden voor roofvogels zoals buizerd, de deskundige kan ter plekke een beschermingszone aanwijzen afhankelijk van de uit te voeren werkzaamheden, de situatie en de soort. Wanneer het is

uitgesloten dat het een jaarrond beschermd nest betreft kan de werkwijze voor algemene vogelsoorten (zie pagina 17) worden aangehouden.

A De locaties van roofvogel- en uilennesten zijn jaarrond beschermd. Binnen het broedseizoen, doorgaans van maart t/m augustus, wordt er niet binnen de beschermingszone gewerkt. Buiten het broedseizoen kan binnen de verstoringsafstand worden gewerkt, het nest moet echter altijd behouden blijven.

3.2.10 ALGEMENE VOGELS

Voor werken in het broedseizoen (doorgaans maart t/m augustus) moet van tevoren door een deskundig persoon een controle plaatsvinden op mogelijke nestlocaties (nesten, nestholtes of nestkasten). Tussen de controle en de werkzaamheden mag binnen het broedseizoen niet meer dan een week zitten.

A In gebruik zijnde nesten van vogels worden gemarkeerd en rondom het nest wordt een beschermingszone ingesteld.

Binnen deze beschermingszone vinden geen werkzaamheden plaats tot de jongen het nest hebben verlaten, verstoring moet altijd worden voorkomen. De grootte van de zone is soortspecifiek en wordt in overleg met een deskundige bepaald.

B Werkzaamheden bij een nestlocatie en binnen de beschermingszone vinden plaats buiten de soortspecifieke broedperiode. Doorgaans wordt maart t/m augustus aangehouden als algemene richtlijn voor de broedtijd. Er moet rekening gehouden worden met soorten zoals de houtduif kunnen echter eerder in het seizoen tot broeden komen. Werknemers dienen alert te zijn op alarmerende vogels. Voor het afzetten of terugzetten van houtige begroeiing wordt gefaseerd gewerkt, waarbij 30% behouden moet blijven per jaar.

HOOFDSTUK 4:

VASTLEGGING EN COMMUNICATIE

4.1 VERZAMELEN EN UITWISSELEN GEGEVENS

- Voor het periodiek bijhouden van de soortgegevens wordt een plan opgesteld om de informatie actueel te houden. Geadviseerd wordt om minimaal vóór de start van de voortplantingsperioden van de meeste soorten (februari – maart) de nieuwe gegevens op te halen vanuit de NDFF. Afhankelijk van de soort is het periodiek actualiseren elke 1 tot 3 jaar voldoende.
- De nesten, burchten of verblijfplaatsen die zijn aangetroffen worden na elke ronde richting de opdrachtgever gecommuniceerd en vastgelegd in bijvoorbeeld een GIS-kaart en in de maatregelenkaarten verwerkt.

4.2 COMMUNICATIE EN VASTLEGGING

Tijdens de volgende momenten wordt minimaal gewezen op het werkprotocol en de te ondernemen stappen:

- Startoverleg
- Bouwvergadering
- Oplevering (evaluatie)

Omtrent het vastleggen en borgen van soortgegevens worden de volgende afspraken gemaakt tussen opdrachtgever en aannemer:

- tijdens calamiteiten, bijvoorbeeld een onvoorziene situatie die direct actie vereist vanwege veiligheid, kan de gedragscode mogelijk niet worden gevolgd. Er wordt met een ecologisch deskundige overlegd wat de beste optie is.
- bij de opdrachtgever wordt één of meerdere contactpersonen aangewezen die uiteindelijk verantwoordelijk zijn voor het kenbaar maken en de uitvoer van het werkprotocol, verzamelen van de soortinformatie en inzetten van bevoegde personen.
- opstellen van een kort samenvattende werkinstructie per contract
- opnemen van afwijkingen en documenteren van de uitgevoerde handelingen in een logboek
- aanwezigheid van de gedragscode, het ecologisch werkprotocol en de werkinstructie op de werklocatie

4.3 ONDERTEKENING

Overdracht opdrachtgever

Dit ecologisch werkprotocol is aan de opdrachtgever overgedragen:

Namens opdrachtnemer	
Handtekening werkvoorbereider	...
Plaats	...
Datum	...

Instructie medewerkers

De instructie over dit ecologisch werkprotocol heeft plaatsgevonden:

Aan wie	Wanneer (datum)	Door wie
	...	(uitvoerder)
	...	(uitvoerder)

LITERATUUR

Bij12, 2017 (1). Kennisdocument buizerd Buteo buteo Versie 1.0 juli 2017. Bij12 Utrecht.

Bij12, 2017 (2). Kennisdocument das Meles meles Versie 1.0 juli 2017..Bij12 Utrecht.

Bij12, 2017 (3). Kennisdocument gewone dwergvleermuis Pipistrellus pipistrellus Versie 1.0 juli 2017. Bij12 Utrecht.

Bij12, 2017 (4). Kennisdocument gewone grootoorvleermuis Plecotus auritus Versie 1.0 juli 2017.. Bij12 Utrecht.

Bij12, 2017 (5). Kennisdocument kamsalamander Triturus cristatus Versie 1.0 juli 2017.. Bij12 Utrecht.

Bij12, 2017 (6). Kennisdocument levendbarende hagedis Zootoca vivipara versie 1.0 juli 2017. Bij12 Utrecht.

Bij12, 2017 (8). Kennisdocument rosse vleermuis Nyctalus noctua Versie 1.0 juli 2017. Bij12 Utrecht.

Bij12, 2017 (9). Kennisdocument ruige dwergvleermuis Pipistrellus nathusii Versie 1.0 juli 2017.. Bij12 Utrecht.

Bij12, 2017 (10). Kennisdocument watervleermuis Myotis daubentonii Versie 1.0 juli 2017. Bij12 Utrecht.

Bij12, 2017 (11). Kennisdocument zandhagedis Lacerta agilis Versie 1.0 juli 2017. Bij12 Utrecht.

Bij12, 2022 Kennisdocument huismus passer domesticus Versie 2.0 juni 2022. Bij12 Utrecht.

Krijgsveld, K.L., Klaassen ,B. en Winden, van der, J. 2022. Verstoring van vogels door recreatie. Literatuurstudie van verstoringsgevoeligheid en overzicht van maatregelen. Deel 1 hoofd rapport & deel 2 soortbesprekingen. Uitgave Vogelbescherming Nederland, Zeist.

NLadviseurs. 2022. Vooronderzoek beschermde soorten in het kader van de gedragscode gemeente Zeist. Rapportagenummer: 335.01.22.

Sprong, R., Borst, R.H.J., Teunissen, M.B. 2020. Handboek soortbescherming. Handleiding zorgvuldig handelen. Behorende bij de gedragscode soortbescherming voor gemeenten voor ruimtelijke ontwikkeling en bestendig beheer of onderhoud. Koninklijke Vereniging Stadswerk Nederland.

Steen, W.A. & Hoksberg M. 2020. Soortmanagementplan Gemeente Zeist. Mitigatieplan huismus, gierzwaluw en gebouwbewonende vleermuizen voor renovatie, onderhoud, en herontwikkeling bebouwing gemeente Zeist. Rapport 19-086. Ecogroen bv Zwolle & ecologisch adviesbureau Viridis, Culemborg.

GERAADPLEEGDE WEBSITES

<https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/> (geraadpleegd 25 september 2022)

www.ravon.nl

www.sovon.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.vogelbescherming.nl

www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten

BIJLAGE

BIJLAGE 1. BEHEERVLAKKEN HOUTIGE BEGROEIING

VERSPREIDINGSKAART

Houtige begroeiing

LEGENDA

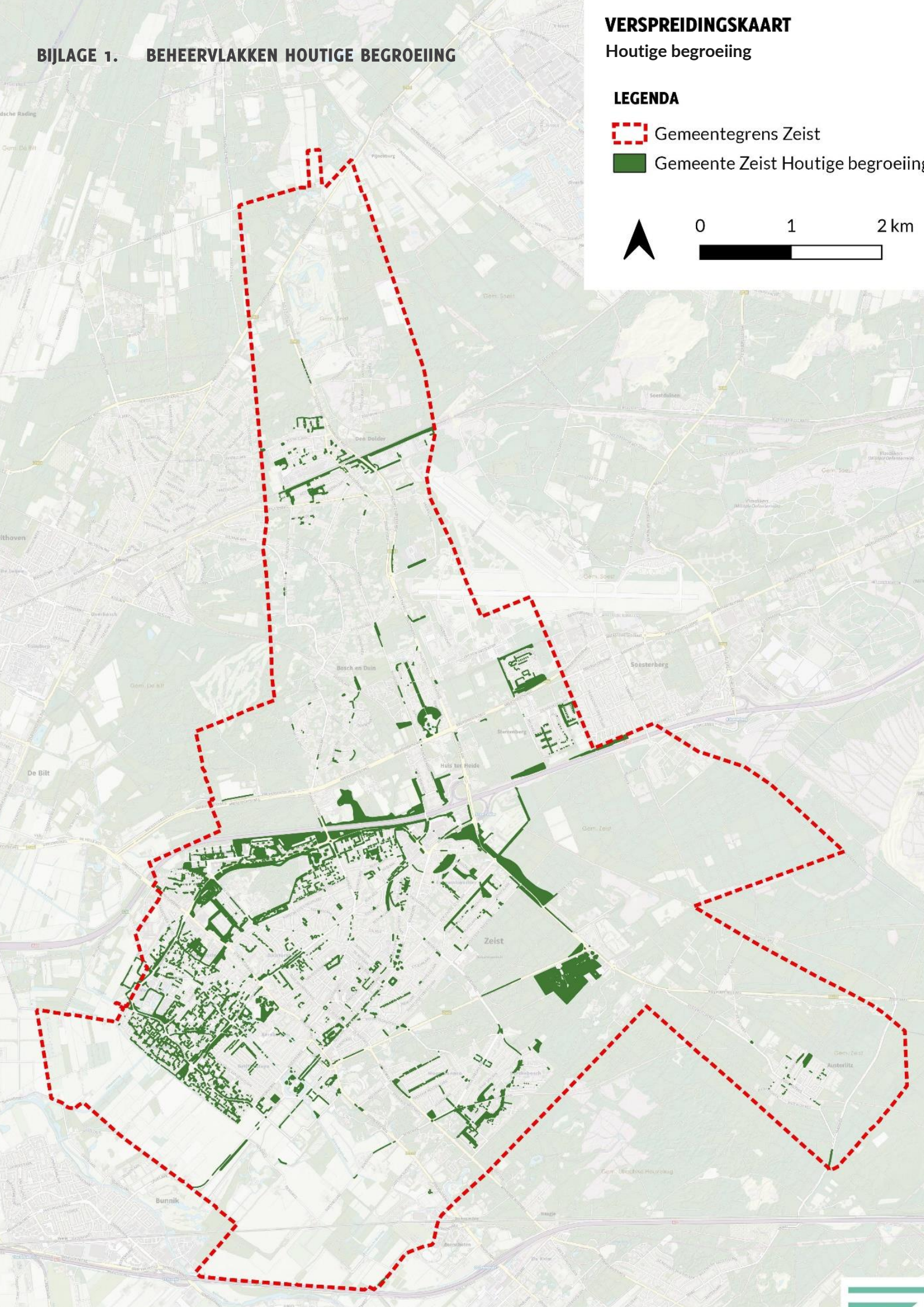
- Gemeentegrens Zeist
- Gemeente Zeist Houtige begroeiing

0

1

2 km

BIJLAGE 2. DEFINITIES VAN DESKUNDIGHEID

In deze bijlage staat omschreven welke eisen gelden omtrent ecologische kennis en kunde per functie in het handboek van stadswerk is aangegeven (Sprong et al, 2020).

ECOLOGISCH DESKUNDIGE

Zoals beschreven door [RVO](#):

“Onder een ecologisch deskundige verstaat RVO iemand die ecologisch advies geeft of werkzaamheden begeleidt op het gebied van habitats en soorten. Deze persoon heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis. Van belang hierbij is dat de ecologisch deskundige voldoende kennis en jarenlange ervaring heeft opgebouwd om ecologisch onderzoek te kunnen doen. Hierbij wordt hij/zij geacht de functionaliteit van leefgebieden van beschermde soorten te (her-) kennen, kennis te hebben van de algemeen erkende onderzoeksmethode, toe te zien op een juiste uitwerking van ecologische werkprotocollen en indien nodig specifiek te nemen maatregelen te begeleiden. Het kan ook zijn dat hij wordt ingeschakeld om toe te zien op de werkzaamheden.”

Het voorliggende werkprotocol is opgesteld door een ecologisch deskundige:

Jorina Boer is door opleiding, werkervaring en vrijwilligerswerk gekwalificeerd als ecologisch deskundige. Door een opleiding MSc ecology aan Umeå University in Zweden is zij gespecialiseerd in ecologie. Ook is zij inmiddels al 4 jaar werkzaam als ecooloog. Naast het uitvoeren en rapporteren van soortgerichte inventarisaties in het kader van natuurwetgeving verzorgt zij het opstellen van ontheffingsaanvragen, werkprotocollen en ecologische begeleiding tijdens de uitvoer van (bouw)projecten. Daarnaast voert zij in haar vrije tijd inventarisaties uit van broedvogels en adders.

De voorliggende rapportage is gecontroleerd door Wesley van Zadelhoff, teamleider ecologie bij NLadviseurs. Hij is door opleiding, werkervaring, zelfstudie en vrijwilligerswerk gekwalificeerd als ‘ecologisch deskundige’ voor de door hem uitgevoerde werkzaamheden en beoordelingen. Hij heeft tijdens de minor Ecologisch advies, gevolgd aan de Aeres Hogeschool Almere, kennis en kunde bewezen over deze beroepspraktijk. Tevens is hij werkzaam als docent ecologie bij een landelijk bekend opleidingsinstituut met als zwaartepunt de thema’s: bos-, natuur- en landschapsbeheer, dierecologie, ecologie, inventariseren en monitoren van flora & fauna en natuurwetgeving.

FLORA- EN FAUNACONTROLEUR

De flora- en faunacontroleur is kundig in het lokaliseren van rust- en voortplantingsplaatsen van de desbetreffende soorten. In het kader van dit werkprotocol gaat het om uitvoeren van inventarisatie van:

- Vogelnesten, zowel van algemene soorten als roofvogels en uilen
- Eekhoornnesten

- Boommarter nesten
- Mogelijkheden voor verblijven van vleermuizen bij bomen

Hierbij is het belangrijk dat de inspecteur:

- Van de bovenstaande beschermde soorten de rust- of voortplantingsplaatsen kan herkennen op basis van geluid, visueel waarnemen en/of sporen (uitwerpselen etc.)
- Kan het type en het gebruik van de rust- of voortplantingsplaats vaststellen en aan een soort koppelen
- De gegevens op de juiste manier kan registreren
- Gebruik maakt van gestandaardiseerde inventarisatie en hiervan op de hoogte is (kennisdocumenten, vigerende protocollen etc.)

SPECIALIST

Een specialist heeft sterke kennis van één of meer relevante (beschermde) soorten. Kenmerken van een specialist zijn:

- Minimaal vijf jaar actief in het onderzoeken van de desbetreffende soort(groep)
- Aantoonbare kennis op het vlak van populatiedynamica en beschikt over dergelijke toegepaste kennis aangaande de soort(groep)
- Houdt zijn kennis actueel en op niveau door (inter-)nationale kennis op te doen door o.a. vakliteratuur
- Kan de staat van instandhouding bepalen en de ontwikkeling van de populatie bepalen en onderbouwen
- Kan de omvang van een populatie in beeld brengen en verbanden leggen tussen verschillende groeiplaatsen, rust- en voortplantingsplaatsen

WERKVOORBEREIDER

- Heeft kennis van natuurwetgeving, beleid in het kader van ruimtelijke ontwikkeling
- Heeft kennis van te gebruiken instrumenten zoals de gedragscode, ontheffingen, vrijstellingen etc.
- Kan bepalingen van de Wet natuurbescherming vertalen naar een ontwerp of plan en contractspecificaties (bv programma van eisen)
- Heeft de kennis ecologische inventarisatie te interpreteren
- Heeft kennis over beschermde flora en fauna in het kader van zorgvuldig handelen conform de gedragscode
- Heeft inzicht in relaties tussen de samenstelling van een terrein en mogelijk aanwezige vaste rust- en voortplantingsplaatsen van beschermde soorten

PROJECTLEIDER

- Heeft de kennis om de soortbescherming zoals beschreven in dit werkprotocol te vertalen naar een contract of werkinstructie
- Heeft kennis van beschermende maatregelen en zorgvuldig handelen

- Heeft kennis over beschermde flora en fauna in het kader van zorgvuldig handelen conform de gedragscode

UITVOERDER

- Kan de groeiplaatsen of voortplantings- en rustplaatsen van beschermde soorten in het kader genoemd in dit werkprotocol herkennen
- Kan risicomanagement uitvoeren en aansturen
- Kan toetsen of er volgens het voorliggende werkprotocol wordt gewerkt (zorgvuldig wordt gehandeld)
- Kan relevante gegevens registreren en terugkoppelen

VOORMAN OF MEDEWERKER

- Weet de groeiplaatsen, rust- en/of voortplantingsplaatsen van beschermde soorten te herkennen
- Weet hoe hij of zij zorgvuldig moet handelen op basis van werkinstructies die zijn opgesteld vanuit dit werkprotocol
- Kan relevante informatie terugkoppelen richting de uitvoerder

NLadviseurs
Sterke natuur voor iedereen